

«Suur Tõll» Tallinna Nukuteatris 1960. a.

allikas. Selle allika juures me käisime joomas, kui seal heinamaal olime, siis onu (Jüri Kreekmann) rääkis. Sinna oli Tõll oma vikati püsti löönud, löe ots oli teinud nii suure augu ja sellest saanud allikas. Tõll ajaviiteks niitnud — et vaenlasi pole maal olnud. Siis vaenlased tulnud maale, Tõll löönd vikati püsti ja läinud vaenlastele vastu.

RKM II 95, 69 (59) < Märjamaa raj., Vaikna k/n., Laukna k. — J. Nurme < Maria Lehtsaar, 66 a. (1960).

Vt. ka: Tõll allikate tekitajana, muist. 114, 115; Võitlus vaenlaste vastu, muist. 167—172.

Niitmise kohta vrd. HVM I, lk. 286—293, muist. 225—228; Leigri kodu, Leiger, muist. 19.

SAUNASKÄIMINE

154.

[Saunaskäimine]

A.

Suur Tõll oli ise Saaremaal, Hiiumaal käis saunas. Vahel oli ise Hiiumaal ja käis Saaremaal saunas. Meri kinni ei hoidnud.

ERA II 1, 594 (6) < Reigi, Kõrgessaare v., Kauste — P. Ariste < Anna Nigul, 84 a., Anna Alango, 55 a., ja Anton Alango, 17 a. (1928).

Vt. ka: Tõll Hiiumaal saunas, muist. 118; Tõll Abruksas saunas, muist. 105; Tõll Leigril saunas, muist. 159 B; Vete sügavused, muist. 139; Kivid karjaste pihta, muist. 13 P.

Vrd. Leiger, muist. 11.

B.

[— — —] Peremehele oli tuntud ka Hiiu vägimehe Leigeri nimi, kelle juures Tõll naisega olevat saunas käinud. Tõllu poeg «teinud ka tükke»

Tõllu talu Audlas. J. Miku foto 1959.

nagu isagi. Anseküla õpetaja Peeter Süda kirjutanud Tõllust raamatu, tema tegevusele seisnud vastu saksa pastor.

EKRK I 27, 27 < Kingissepa raj., Kaarma k/n., Kirsatsi k. — M. Soll < Anni talu peremees (1959).

155.

Audlas Tõllu pere. Vanad rahvas rääkisid, et Tõll seal saunas käind.

ERA II 298, 427 (2) < Põide, Laimjala v., Pahavalla k. — R. Viidalepp < Ivan Rüütel, 67 a. (1938).

KAPSASTE TOOMINE

156.

[Kapsaste toomine Ruhnust]

A.

Liivi muistendid Suurest Tõllust

Saaremaal olnud selline mees: kui ta tahtnud kapsaid süüa, siis ta pannud Saaremaal katla tulele ja läind jala Ruhnule neid kapsaid tooma, ja selle mehe nimi olnud Tõll. Siis ta läind Abruka vahele. Sääl kalurid püüdnud kalu ja tema läind jalu nende võrkude sisse ning tahtnud siis keerda ühe paadi ümber. Kuid siis ta võtnud need mehed kummagisse kainlasse ja viind randa. Ja siis ta keetnud neid kapsaid. Siis ta läind Koltza metsa magama ja magand kümme päeva — sääal on praegugi veel näha selline kraav, kus ta magand sees. Siis ta tõusnud üles ja läind Kihelkonna kiriku juurde (see on see Saaremaa esimene pühakoda) ja toetand oma selja vastu müüri — ning see müür pigistund kõveraks, nagu veel praegugi näha. Siis ta tulnud Linna ja sääal ta läind Linnapää juurde